

Tid til at tale om tro

”I could go anywhere with you.”

Jeg vil følge dig allevegne.

The Hymnboy, Jonas H. Petersen

– GUD, ER DU BLEVET RELIGIØS? UDBRYDER MIN MOR, DA JEG på vej hjem til Nordjylland fra mit møde med Jesus i Spanien i onsdags er mellemlandet i København.

Vi står i hendes karnap på første sal med kig over Sortedamsøen i København med hver vores kaffekop i hånden og har ikke nået at sætte os, før fortællingen flyver ud af mig. Da hun siger ordene, forsøger jeg at holde tårene tilbage. Hendes ord slår, hun ser det og slår øjnene ned.

– Han havde hår på tæerne.

Min mor stirrer på mig nysgerrigt, undersøgende. Ingen af os har været i nærheden af hverken Jerusalem eller Betlehem, selv om jeg står her og fortæller, hvordan der ser ud i Israel.

– Han var meget flot. Solbrændt. Virkede veltilpas. Som om han havde det rart og havde al den tid i verden, man kunne have. Han ventede på, at jeg var færdig med at betragte ham, før han sagde noget til mig.

– Sagde han noget til dig? spørger hun og løfter begge øjenbryn op over kanten af sin kaffekop.

– Ja, på aramæisk, er jeg sikker på. Jeg hørte det på nettet, da jeg sad og ventede i lufthavnen. Der er en landsby, Ma'loula

i Syrien, hvor de stadig kan tale den dialekt af vest-aramæisk, som Jesus nok talte. På YouTube fandt jeg et indslag fra Al-Jazeera derfra, og det lød helt som ham. Det var sært at sidde der i gaten i Málaga og høre det. Jeg forstår det jo ikke, men jeg forstod, hvad han sagde, selv om jeg ikke forstod det, vrøvler jeg og prøver på flere andre måder at forklare, hvordan jeg dér i sakristiet tydeligt fattede, hvad han ville mig.

– Det virkede, som om det ikke var vigtigt, hvad han lige præcis sagde, men at jeg bare skulle vide, at han var glad for, at jeg var der, siger jeg og kan høre, det lyder tamt, når det er Jesus, jeg taler om, så jeg undskylder de vage formuleringer over for min mor.

– Det var hverdagsagtigt at sidde der og være sammen med ham, men hvis jeg skal sætte ord på, hvordan det føltes indeni, vil det lyde som en salme, et højstemt digt eller noget fra biblen, og sådan er mit sprog ikke.

– Var det et syn? spørger hun, og jeg må svare ja, selv om det ligger så fjernt.

Ingen af os er opdraget bevidst kristent eller spirituelt. Alligevel tvivler jeg ikke på, hvad jeg har oplevet. Jeg kan ikke forklare, hvorfor jeg ikke tvivler, men jeg ved, at jeg mødte ham. Jeg sad bare der og var sammen med Jesus. Jeg var hverken påvirket, nedbrudt eller henført. Jeg var bare mig. En 46-årig dansk mor til tre drenge, der godt nok er døbt, ligesom jeg er gift med deres far, der derimod er meldt ud af folkekirken. Jeg er et døvent medlem, for jeg har aldrig tænkt videre, har hverken bedt aften- eller bordbøn eller sat min egen tro eller andres til debat. Om Jesus har levet, eller Gud eksisterer, er ikke noget, jeg for alvor har taget stilling til. Der skal være plads til alle, har været min holdning, som også har været en undskyldning for ikke gå i detaljer med, hvad andre eller jeg selv tror på.

Ingen i min familie er aktive troende. De fleste af os går i kirke til jul, for det plejer vi. Mine forældre har ikke opdraget

hverken min søster eller mig eller deres henholdsvis tre og to børn i deres næste ægteskaber til at have noget nært forhold til tro og kirke. Jeg har fået læst Halfdan Rasmussen og Astrid Lindgren, har diskuteret politik og været til demonstrationer, men kun én i min klasse blev konfirmeret, og det var ikke mig. Troen har været ude af alle de miljøer, jeg har været i: den almindelige folkeskole i Ølstykke i Nordsjælland de første år, kommuneskolen i Gentofte, året i USA, Bernadotteskolen i Hellerup, gymnasiet i Thisted og senere Ordrup, journalistuddannelsen i Århus, alle mine jobs. Vores forældre kan salmevers, men vi børn født i 1960'erne kan ikke engang Fadervor, og de af os, der er marxistisk skolet, har gået stille med den trostvivel, der kommer i teenageårene. Dialektikken er med, altid, som rygrad, og den giver den indre, kritiske dialog, der sikrer, at jeg ikke kan argumentere mig frem til blindt at stole på noget som helst. Ind imellem er det anstrengende ikke at kunne give sig hen. Men det er på den anden side ikke noget, jeg er opdraget til at se som et tab. Tværtimod har det været mit sikkerhedsnet. Mig ville man ikke kunne forføre til hvad som helst. Slet ikke noget religiøst. Faktisk har tro aldrig rigtigt været på tale. Jo, bevares, i diskussion med få gode venner og ved bryllup og barnedåb, men det har altid været i det helt store samfundsperspektiv som leveregler, der har formet vores kultur og været en given ramme. Tro har ikke været på dagsordenen i en indre, dybere forstand. Den flydende spiritualitet har aldrig tiltrukket mig.

Gud har været i mit liv som en undefineret idealbærer, man skulle stå til ansvar for for at holde fast i en sund tro på, at man ikke selv var gud og herre over sit eget liv. Man er ikke sin egen lykkes smed, man er afhængig ikke bare af andre, men af livet selv. Der sker ting i livet, man må tage med, mennesket har ikke kontrollen, men der er heller ikke en færdig plan for nogen af os. Vi har selv et ansvar for at forvalte vores pund, vores talenter, som der står i den bog, jeg ikke har læst. At vores kultur og

værdier og normer bygger på biblen, på protestantismen, har været viden på linje med den om lovgivning, geografi, litteratur og al den almene dannelse, man som uddannet og belæst dansker besidder.

Mit liv har været fyldt med det ene interessante job efter det andet, med at være flittig og dygtig, med at være meget mor for mine sønner og tæt på de nære. Min mormor. Min familie. Der har været så meget at fylde minutterne ud med, og selv om døden flere gange har været tæt på mig, også da jeg kunne se og høre, hvordan min farfars sjæl forlod hans krop med et tungt, maskulint, men overgivende åndedrag, har jeg ikke sat mig ned og set langt ind i min egen tro. At være kristen har blot været en lille, given del af mit intellektuelle liv. Som en på alle måder typisk kulturkristen, men en nysgerrig en af slagsen, der i de senere år har dækket stofområdet journalistisk med en analytisk tilgang, ikke en personlig. Måske er synet bare inspiration fra mine seneste artikler om tro?

I flyveren på vejen hjem til Danmark prøvede jeg ihærdigt at forklare synet med, at jeg måtte have set det før et eller andet sted. I en film, en tv-serie, en bog eller undervejs i min daglige research. Min hukommelse, hvad angår tal og navne og data er hullet, så de skrives ned, mens stemninger og relationer, scener fra mit liv, film og bøger let kan genspilles. Ved vinduet i flyveren ledte jeg efter et arnested til synet. Hvor kunne det komme fra? Mine bogreoler, mine biografbesøg, mine rejser? Der var ingen forklaring. Aldrig har jeg set noget, der kom i nærheden af de minutter, jeg samtalte med ham dernede. Ved at se ud af den lille, buede rude prøvede jeg at forbinde himlen med det, der lige var sket, men det var for absurd. Gud sidder ikke deroppe. Mens flyet piftede af sted i luften over Europa, gik det også op for mig, at det er endnu mere ubegribeligt, at han kendte mig.

Én ting er, at jeg mødte Jesus. Men at han kendte mig, er voldsomt. Han, der er søn af den Gud, der er så fjern for mit liv

og familie, at min mor lige nu over kaffen kun kan bruge ham som et udråbsord.

– Gud, er du blevet religiøs?

– Ja, det er jeg vel, svarer jeg og ser ned i gulvet, ikke flov, men genert. Selv for et ordrigt menneske som mig er det svært at få det sagt. At tro er et tyst område, et tabu, i mit og mange danskeres liv.

– Ingen må få noget at vide om mødet, mor.

– Nej, det lover jeg.

Under samtalen er det, som om ordene prøver at flytte oplevelsen fra mine sanser og krop op i min hjerne, ind i intellektet. Men kan synet komme til at høre til der? Det kan ikke forklares eller bevises. Det er sansning. Det er ikke viden, der er kommet ind via en læreproces med opmærksom og koncentreret læsning og lærdom. Og den er kommet helt uden varsel. Jeg er hverken digter eller teolog, mediterende eller har anden kunnen, der på nogen måde kan kvalificere mig til at opfinde eller opsøge den slags oplevelser. Kan det ske for mig, kan det ske for alle. Man kan næsten ikke være mindre klar til sådan en tur end mig.

– Men det store er ikke, at det er mig, der har mødt Jesus, siger jeg pludselig til min mor, og hun siger, hun ikke forstår.

– Det gør jeg heller ikke, men det føles ikke som afgørende, at han viste sig lige netop for mig. Jeg er ikke udvalgt. Jeg er ikke noget særligt. Han har netop valgt mig, fordi jeg er almindelig.

Da ordene siges, lyder de tåbelige. Alle omkring mig – ikke mindst min egen mor – ved, at jeg så absolut er lige så forfængelig og selvoptaget som alle andre. Og hvem vil ikke gerne være den udvalgte?

– Det er bare ikke sådan, det er. Det er, som om jeg elsker hele verden, som har han lagt en kærlighed til andre ind i mig, som er så stor, at der er rigeligt til alle. Og at jeg derfor ikke behøver være bekymret for, om der er nok til mig. Han var der bare og elskede mig så meget, at jeg også bare kan elske andre uden nødvendigvis at skulle føle mig som noget særligt. At han

elsker mig uanset hvad, gør jo, at han også elsker andre uanset, hvordan de er. Åh, mor, forstår du det ikke? sukker jeg, og hun svarer, at hun ikke er sikker.

At møde manden selv sender mig på vej ud i noget, der er anderledes og mere vægtigt og validt, såvel historisk og eksistentielt som emotionelt og intellektuelt, end det er at sige ja til at tømme hovedet med mindfulness og siden selv stykke sin tro sammen – i en tro på, at man dermed er et ægte selvstændigt tænkende veludviklet væsen, der ikke ligger under for fortidens fordummende regler. Det er trods alt kristendommens meneske, jeg har mødt. Ham, der har været hovedperson hos så mange milliarder mennesker så mange steder i så mange hundrede år. Det giver ham, uanset tro, en vis validitet, må man sige, men alligevel.

For hvert sekund, jeg slår tanker til, forsvinder lettelsen ud over den danske Sortedamsø. For jeg blev forført, ikke? Jeg tænkte ikke selv, bestemte ikke selv, jeg modtog bare et syn i et sakristi i Spanien. Det er for langt væk fra de intellektuelles gryende accept af åndelig interesse til, at jeg kan acceptere det uden videre. Jeg erkender, at nutiden kan manipulere mine holdninger, og at en øget åbenhed over for det spirituelle kan have åbnet også mit sind, men der er vel en grænse?

– Det er utroligt, siger jeg. Og vi ler af selve ordet. Men tror vi på troen? Og er det, jeg gør, at tro? Nej, for jeg ved. At Jesus eksisterer, er ikke noget, jeg tror. Det er noget, jeg ved, siger jeg og får kvalme af frygt og fryd og kold kaffe. For når jeg kan stå her og sige, at jeg ved noget, som af mange regnes for det pure opspind, så er jeg vel ikke helt vel forvaret?

– Men det skete, mor. Det skete. Jeg har ikke bedt om det, gentager jeg og ser på kastanjekronerne oplyst af gadelamperne langs søen, og mine knogler ved, at jeg sad på den hårde bænk, og mit hoved ved, at mine øjne så ham, som de nu ser hendes lille skrivebord med en stabel af mine artikler, øverst en med Dronning Margrethe.

– Det var dét, Dronningen sagde, udbryder jeg og husker med ét hele interviewet med hende, som jeg skrev som den sidste i en serie om danskernes tro før mit første besøg i Úbeda og Baeza i november. Hendes Majestæt Dronning Margrethe er folkekirkens øverste, men så det ikke i første omgang som noget religiøst, forklarede hun mig, da hun mærkede noget større ”omslutte” sig, da Kong Frederik den 9. døde d. 14. januar 1972. Indtil da havde hendes opvækst på det punkt været som de flestes, næsten som min.

”Jeg gik pænt og såmænd også gerne i kirke til jul og påske. En gang imellem spurgte mine forældre, om ikke det var på tide, jeg gik med til en gudstjeneste igen? Nårh, jo, og så gik man da så med og sad der og syntes ikke... Det sagde mig ikke rigtigt noget. Jeg var ikke tryk ved det. Men i løbet af de par år efter fars død skete der et eller andet”.

Hendes Majestæt sad i kakaobrun spadseredragt, abrikosfarvet silkebluse og en glad gravhund strikket ind i sin trøje, da hun og jeg og avisens fotograf Grete Dahl fik kaffe i biblioteket på Amalienborg en varm efterårsdag. Selv om oplevelsen omkring hendes fars død ikke var en intellektuel oplevelse, men ”noget andet, der var meget stærkt”, var det ikke noget, ”jeg rigtigt forholdt mig til, før det gik op for mig, hvor spændende den intellektuelle side af det også var”.

”Tro og viden er ikke modsætninger. Verden er af Gud givet, og vi har da lov at undersøge den på alle mulige måder. Men vi kan ikke lægge den naturvidenskabelige tilgang ned over religionen, så mangler der noget. Så er der noget, vi ikke får fat på”, fastslog Dronningen, der også understregede, at det er ”ikke fordi, vi ser på Gud, at han er der”.

Jeg er stille, men kun kort, for jeg har ikke lang tid her i karnappen sammen med min mor, og jeg vil have talt om det her, inden jeg skal med flyveren til Aalborg.

– Nu forstår jeg, hvad Dronningen mener. Nej, ikke forstår.

Begriber, siger jeg i et forsøg på at forklare denne nyvundne erfaring af, at jeg ikke er dum, fordi jeg tror på det, jeg har oplevet. Jeg har selv spurgt Hendes Majestæt, selv skrevet svarene, men først nu rykker de helt ind i mig. At Dronningen er troende, tænkende, intellektuel og respekteret på samme tid, trøster mig enormt. Jeg læner mig op ad hendes ord og lader hende verificere min egen oplevelse af en direkte sammenhæng mellem at tænke og tro. Min mor, der har læst interviewet, tænker videre, tænker højt.

– Søren Kierkegaard har lært os at tvivle. For at tvivle, skal vi også have anerkendt det at tro, siger hun, der er socialrådgiver i Mødrehjælpen og i sin fritid læser filosofen Hannah Arendt og skal gennem eksistentielle overvejelser for at finde frem til det sted, hvor jeg som datter står og skælver af følelser og angstblandet hengivelse, opløst i noget, vi ikke aner, hvad vi skal gøre ved.

Lige præcis dér, midt i Dronningens udsagn, kan vi mødes. Men jeg er skræmt. Under oplevelserne har jeg ikke andet valg end at give slip og give mig hen. Men nu, hjemme i Danmark, mødes jeg af det liv, jeg har. Mine nærmeste. Min profession. Min kultur, opvækst, historie. Alt sammen fortæller, at tro ikke er noget, man har, endsige skilter med. Men det kolliderer mere end kraftigt med de minutter, hvor jeg sad på en bænk og havde øjenkontakt med en levende Jesus, der stod på en grusvej i Israel for et par tusinde år siden og genkendte mig. Det kolliderer indeni mig som prototypen på en protestant. Sådant en, der er vokset op i et vilkår, som filosof Matias Møl Dalsgaard nogle år senere i sin afhandling *Det protestantiske selv* kort og kontant konstaterer sådan her: ”Man kan faktisk gå så langt som til at sige, at den protestantiske tradition presser religionen ud”.

Troen er presset ud af vores liv. Ikke af Dronningens, men af de fleste andres, også mit, og nu er den presset ind i mig og er blevet en uomgængelig del af selve mig. Oplevelsen kan ikke gøres ugjort, heller ikke med nok så mange ord og argumenter.

Vi lærer, at alle er lige for Gud, og at der ikke findes et system, et sæt bønner eller et syn, der gør nogle mere hellige end andre. I stedet skal vi koncentrere os om at gøre nytte her på jorden. Det er en opdragelse, som vores egen religion, den protestantiske, har givet os. Så på absurd vis er den selv skyld i at være presset ud af vores liv. Århundreders træning har gjort troen til den sunde fornuft. Og omvendt. Den sunde fornuft er ikke blot baseret på vores tro, den er vores tro.

Var jeg født et andet sted, havde jeg måske kunnet acceptere synet uden videre. I et katolsk land. Eller i Østen. Og selv om vi i Danmark i dag taler mere åbent om tro end i flere generationer – om end der i nogle sammenhænge er skruet op for fordomme og stigmatisering, og der er en reel angst for fundamentalisme – kan man ikke rende rundt og snakke med Jesus eller gå i trancer og have spirituelle oplevelser og samtidig tages seriøst. At snakke med Guds søn er ikke umiddelbart fornuftigt. At mødes med en, man ikke engang kan bevise, levede for 2000 år siden, kan ikke forklares i det politisk og kulturelt korrekte Danmark, hvor det i de kulturbærende miljøer kun er acceptabelt at tro, hvis man kan argumentere rationelt for det og kan holde troen som tanker inde på intellektets banehalvdel.

Det kan jeg ikke.

Jeg har oplevet det med hele min krop.

For 300 år siden var jeg blevet brændt på bålet, måske bliver jeg det igen. Nok er tro et forhold mellem den enkelte og Gud, siger vi protestanter, men det har dermed ikke med Jesus som person at gøre. Og det har i hvert fald intet at gøre med den følelse af forelskelse, der igen fylder mig, så jeg står der i karnappen og ligner noget fra en b-film fra Hollywood. Jeg lyser og sitrer, har en krop, der løfter sig selv, når jeg går, jeg er rank og spændt og bærer en indre glæde, der er mere banal end et barns.

Som såkaldt moderne menneske bør jeg finde min kerne og komme overens med den, som der står i de selvhjælpsbøger, min generation har læst. Men efter synet ved jeg, at den kerne

ikke kan kendes til bunds. Min kerne kan rumme og modtage noget, jeg ikke anede, eksisterede. En mand, der levede for to tusinde år siden, har stået og talt til mig i et sprog, jeg ikke forstår og dog forstod. Skulle det være noget, jeg af mig selv har udviklet mig til eller skabt, er jeg mægtigere, end selv det største hovmod kan fantasere sig til.

Det er skræmmende mere udfordrende for krop og sjæl, intellekt og forstand end noget andet, men som islandske Jón Kalman Stefánsson skriver i sin roman *Englenes sorg*: ”Vi ligger ikke inde med visdom, men det, som sitrer inde i os, kommer i stedet og er måske bedre.”

– Du skal køre nu, siger min mor og giver mig et kram. Vi bærer krusene ned i køkkenet, jeg tager flyveren, kommer hjem til Rold og fortæller min mand om synet. Han siger, han ikke forstår, men accepterer. At han aldrig regner med at skulle opleve sådan noget, men at det er fint, at jeg gør det.

– Tror du, jeg bliver skør? spørger jeg.

– Ikke så længe, jeg er her.